

Overzicht van stemmingen in de Tweede Kamer

afdeling **Directie Inhoud**

aan De leden van de vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

datum 9 december 2025

Betreffende wetsvoorstel:

36.699

Wijziging van de Wet op het primair onderwijs, de Wet op het primair onderwijs BES, de Wet op de expertisecentra, de Wet voortgezet onderwijs 2020 en de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in verband met de herziening van de wettelijke grondslagen van de kerndoelen met focus op lezen, schrijven en rekenen (Wet herziening wettelijke grondslagen kerndoelen)

Eindstemming wetsvoorstel

Het wetsvoorstel is op 9 december 2025 aangenomen door de Tweede Kamer.

Voor: SP, GroenLinks-PvdA, 50PLUS, PvdD, Volt, D66, DENK, CDA, VVD, ChristenUnie, JA21, BBB en PVV.

Tegen: SGP en FVD.

Aangenomen amendementen

Diverse artikelen

10 → 14 → 24 → **25** (Ceder c.s.) over voorhang van de algemene maatregelen van bestuur waarbij de kerndoelen worden vastgesteld

Dit amendement regelt dat onderhavig wetsvoorstel wordt aangevuld met een voorhangprocedure voor de algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) waarmee de kerndoelen worden vastgesteld. Op deze manier blijft parlementaire betrokkenheid bij het vastleggen van de kerndoelen beter gewaarborgd.

In de huidige Wet voortgezet onderwijs 2020 bestaat thans een (zware) nahangprocedure voor de AMvB's waarmee de kerndoelen worden vastgesteld. Na advies van de Raad van State om "de keuze voor handhaving van deze variant van het waarborgen van parlementaire betrokkenheid te heroverwegen", koos de regering ervoor om deze te schrappen. De regering licht echter niet toe waarom er niet voor bijvoorbeeld een (lichte) voorhangprocedure is gekozen. Indieners begrijpen de keuze om de nahangprocedure te schrappen, maar vindt formele parlementaire betrokkenheid bij het vaststellen van de AMvB's waarmee de kerndoelen worden vastgesteld voor alle sectoren belangrijk. Het vaststellen van de kerndoelen raakt immers aan de vrijheid van inrichting, zeker nu met het wetsvoorstel ook mogelijk wordt gemaakt om uitwerkingen van kerndoelen vast te kunnen stellen. Het is dan van belang dat het parlement vroegtijdig inzage krijgt in de concrete kerndoelen en uitwerkingen en daar zijn oordeel over kan vormen.

Met algemene stemmen aangenomen.

Diverse artikelen

18 → 21 → **36** (Ceder c.s.) over elke acht jaar evalueren of de kerndoelen moeten worden herzien

Indieners achten het wenselijk dat de kerndoelen met enige regelmaat tegen het licht worden gehouden, bijvoorbeeld vanwege maatschappelijke ontwikkelingen. Indieners

Amendementen zijn in volgorde van stemming - op artikelnummer - weergegeven: allereerst de aangenomen en/of overgenomen amendementen, vervolgens de verworpen of ingetrokken amendementen en tenslotte eventuele moties. Vervangen amendementen zijn d.m.v. een → aangegeven: bijv. 7 → 8 → **20**. Amendement nr. 7 is vervangen door amendement nr. 8, dat op zijn beurt vervangen is door amendement nr. 20. De vette notatie van het stuknummer geeft aan dat dit het definitieve amendement is. De stemmingslijsten worden gemaakt op basis van de ongecorrigeerde draad van de vergadering.

datum 9 december 2025

blad 2

vinden het verstandig om op zijn minst eens in de tien jaar te evalueren of de kerndoelen aan herziening toe zijn. Dat wordt met dit amendement geregeld.

Dit amendement regelt daartoe dat in ieder geval elke tien jaar de Onderwijsraad de regering en het parlement adviseert of herziening van de kerndoelen noodzakelijk is. Deze wettelijke verplichting is er momenteel niet. De regering heeft aangegeven dat er een systeem van periodiek onderhoud van het curriculum wordt opgezet. Indieners vinden dit meer dan terecht, aangezien de huidige kerndoelen, op een uitzondering nagelaten, sinds schooljaar 2004/2005 (voor het primair onderwijs) en het schooljaar 2006/2007 (voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs) niet meer zijn gewijzigd. Indieners beogen dit voornemen middels onderhavig amendement tot wetsniveau te verheffen. Ten overvloede beogen indieners eerdere herijking niet onmogelijk te maken, mocht dat bijvoorbeeld vanwege maatschappelijke ontwikkelingen noodzakelijk zijn.

Aangenomen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, 50PLUS, PvdD, Volt, D66, DENK, CDA, SGP, ChristenUnie, JA21, BBB, FVD en PVV.

Invoegen artikel I, onderdeel H

Invoegen artikel II, onderdeel H

Invoegen artikel 178a en artikel 13.15

13 → **37** (Ceder) over het toevoegen van een evaluatiebepaling

Dit amendement voegt een evaluatiebepaling toe aan onderhavig wetsvoorstel. De regering beoogt met de curriculumherziening bij te dragen aan de oplossing van diverse gesignaleerde problemen, zoals het verbeteren van het niveau van leerlingen op het gebied van lezen, schrijven en rekenen, het bereiken van voldoende focus in het landelijke curriculum en ervaren overlappendheid van het onderwijs tegengaan en het waarborgen dat digitale geletterdheid en burgerschap op adequate en helderwijze aan bod komen in het curriculum. Indiener acht het wenselijk om na tien jaar te evalueren in hoeverre gewenste doeleinden worden behaald.

Indiener kiest voor de termijn van tien jaar omdat pas op 1 augustus 2031 de overgangsfase van de curriculumimplementatie eindigt en dan alle scholen met de nieuwe kerndoelen werken. De regering wil echter dat de kerndoelen deels per 1 augustus 2026 en deels per 1 augustus 2027 al in werking treden. Om deze reden beoogt indiener een tussenevaluatie van de implementatie binnen vijf jaar na inwerkingtreding, zodat de Kamer op de hoogte is van de voortgang en de effecten en doeltreffendheid van de wet tot dan toe en er zo nodig kan worden bijgestuurd.

Aangenomen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, 50PLUS, Volt, D66, DENK, CDA, VVD, SGP, ChristenUnie, JA21, BBB, FVD en PVV.

Verworpen en ingetrokken amendementen

Diverse artikelen

8 (Stoffer) over een zakelijker vormgeving van de grondslagen van de kerndoelen

Ondergetekende meent dat de voorgestelde wettelijke grondslag voor de kerndoelen onnodig ingewikkeld is en inhoudelijk onwenselijk. In het onderstaande licht hij de bezwaren toe. Dit amendement stelt voor om op een veel eenvoudiger wijze dichter aan te sluiten bij de bestaande systematiek.

Scholen hebben als opdracht om te werken aan de veelzijdige vorming van leerlingen. Het feit dat de basisvaardigheden van fundamenteel belang zijn en dat aan deze vaardigheden met extra focus en intensiteit moet worden gewerkt, betekent niet dat deze vaardigheden een hogere status hebben dan andere vormende onderdelen van het curriculum. Toch brengt het wetsvoorstel uitdrukkelijk een verschil in status aan. Het wetsvoorstel regelt dat het onderwijs primair bestaat uit lezen, schrijven en rekenen en daarnaast zijn er vervolgens ook nog andere aandachtsgebieden. Deze keuze betekent een breuk met de geschiedenis van de onderwijswetgeving tot op heden. Ondergetekende vindt deze keuze onwenselijk.

Het genoemde onderscheid leidt ook tot een onnodige dubbeling in de grondslag voor de kerndoelen. Het wetsvoorstel bepaalt eerst dat de kerndoelen betrekking hebben op lezen,

datum 9 december 2025

blad 3

schrijven en rekenen. Vervolgens bepaalt het voorstel dat de kerndoelen ook de Nederlandse taal omvatten. Ondergetekende vindt deze keuze niet fraai.

Het wetsvoorstel roept verder vragen op over de status van de verschillende onderdelen van de Nederlandse taal. Het wetsvoorstel beperkt zich tot het benoemen van de vaardigheden lezen en schrijven. Spreekvaardigheid blijft bijvoorbeeld onbenoemd. Dat verhoudt zich moeizaam tot het wettelijk vastgestelde referentiekader Nederlandse taal, dat zich wel op alle vaardigheden richt.

De ondergetekende vindt het belangrijk om de grondslag van de kerndoelen zo zakelijk mogelijk vorm te geven, in lijn met de wetgeving tot op heden. Hij meent daarom dat volstaan kan blijven worden met een opsomming van de gebieden waarvoor kerndoelen moeten worden opgesteld. Het amendement heeft geen gevolgen voor de reeds ontwikkelde conceptkerndoelen.

Verworpen. Voor: SGP, ChristenUnie en FVD.

Diverse artikelen

19 → **22** (Ergin) over expliciteren dat de kerndoelen in overeenstemming met artikel 23 Grondwet worden uitgewerkt

De Afdeling advisering van de Raad van State wijst in haar advies op het risico dat de uitwerking van kerndoelen, in het bijzonder de burgerschapskerndoelen, kan botsen met de godsdienstige, levensbeschouwelijke of pedagogische grondslag van scholen. De Afdeling constateert dat het wetsvoorstel onvoldoende duidelijk maakt hoe ver de uitwerking van kerndoelen bij algemene maatregel van bestuur zal reiken. Zij adviseert daarom expliciet aandacht te besteden aan het evenwicht tussen richtinggevende kaders enerzijds en het waarborgen van pedagogische autonomie anderzijds. Daarnaast benadrukt de Onderwijsraad in zijn recente brief aan de informateur dat het Nederlandse onderwijsbestel is gestoeld op pluriformiteit en dat de vrijheid van onderwijs zorgvuldig moet worden bewaakt. Een te normerende uitwerking van burgerschapskerndoelen kan ertoe leiden dat scholen onvoldoende ruimte behouden om deze doelen te realiseren in overeenstemming met hun eigen identiteit, terwijl artikel 23 Grondwet juist vereist dat binnen de grenzen van de democratische rechtsstaat ruimte bestaat voor pluriformiteit. Dit amendement expliciteert daarom dat de uitwerking van kerndoelen met inachtneming van artikel 23 Grondwet moet geschieden en dus dat ruimte moet worden gelaten voor de identiteit van scholen. Daarmee wordt aangesloten bij de adviezen van zowel de Raad van State als de Onderwijsraad en wordt gewaarborgd dat de kerndoelen niet leiden tot onbedoelde inperking van constitutioneel beschermde ruimte voor pluriformiteit in het onderwijs.

Verworpen. Voor: DENK en FVD.

Diverse artikelen

11 → **15** (Ceder) over aandacht besteden aan de geschiedenis en staatsinrichting van het gehele koninkrijk

Dit amendement regelt dat in de wet expliciet wordt opgenomen dat in het onderwijs aandacht wordt besteed aan de geschiedenis en staatsinrichting van het hele Koninkrijk, niet alleen aan dat van Nederland.

Binnen het onderwijs is er gelukkig reeds aandacht voor de geschiedenis en de staatsinrichting van de overzeese delen van het Koninkrijk der Nederland, niet alleen voor het Europees deel. Ook in de (concept)kerndoelen worden deze niet buiten beschouwing gelaten. Desondanks meent indiener dat het van belang is om expliciet in de wet vast te leggen dat leerlingen op Nederlandse scholen hierover les dienen te krijgen, om zo bij te dragen aan hun bewustwording dat ze burger zijn van een Koninkrijk dat breder is dan Europees Nederland alleen en aan hun historisch besef over de ontwikkelingen die het Koninkrijk op deze wijze hebben gevormd. Dit is ook van belang vanwege de geopolitieke verschuivingen en opkomst van de Zuid-Amerika als steeds belangrijker wordende politieke en economische factor op het wereldtoneel, wat goed onderwijs over de staatsinrichting van het Koninkrijk nog relevanter maakt.

Verworpen. Voor: SP, 50PLUS, PvdD, DENK, ChristenUnie, JA21 en PVV.

datum 9 december 2025

blad 4

Diverse artikelen

9 (Stoffer) over het schrappen van de vermelding van gezond gedrag in de grondslagen van de kerndoelen

De bedoeling van het traject van curriculumherziening is van meet af aan geweest om overladenheid van het programma tegen te gaan. Ondergetekende constateert dat het wetsvoorstel, mede als gevolg van de doelstelling om te harmoniseren tussen sectoren, voor de verschillende sectoren eerder tot uitbreiding dan tot beperking van de wettelijke grondslagen van de kerndoelen leidt. Naast de keuze om ook grondslagen voor burgerschap en digitale vaardigheden te verankeren, wordt bijvoorbeeld ook gezond gedrag als opdracht geformuleerd.

Ondergetekende constateert dat in de huidige wetgeving voor het voortgezet onderwijs geen opdracht tot het formuleren van kerndoelen inzake gezond gedrag is te vinden. Deze wetgeving beperkt zich tot aspecten van verzorging. Ondergetekende vindt het vanuit het perspectief van overladenheid onwenselijk dat gezond gedrag voor alle sectoren in de grondslag van de kerndoelen opgenomen wordt.

Volgens ondergetekende behoort het bevorderen van gezond gedrag primair tot de verantwoordelijkheid van ouders en de samenleving, niet van scholen. Hij constateert ook dat juist ten aanzien van gezond gedrag vanuit de samenleving geregeld initiatieven ontstaan om het onderwijs een rol te geven in de sfeer van preventie. Ondergetekende vindt dat de grondslag voor de kerndoelen geen ruimte moet bieden om op termijn nieuwe verplichtingen toe te voegen aan de kerndoelen onder de noemer gezond gedrag, hoe sympathiek deze initiatieven vaak ook zijn. De wetgever moet zoveel mogelijk doen om het risico van overladenheid te beperken. De noodzaak tot strikte afbakening van de grondslagen klemmt temeer nu de nahangbepaling uit de wet wordt geschrapt en de betrokkenheid van het parlement daardoor wordt beperkt.

Dit amendement verwijdt voor alle sectoren de aanduiding 'gezond gedrag' uit het wetsvoorstel. Ondergetekende meent dat de verantwoordelijkheid van scholen reeds voldoende wordt geregeld door de verplichte onderdelen biologie, sociale redzaamheid, burgerschap en lichamelijke oefening.

Verworpen. Voor: SGP, JA21, BBB, FVD en PVV.

Diverse artikelen

20 → 23 (Ergin) over een evaluatie na drie jaar

Met dit amendement wordt in de wet vastgelegd dat de herziening van de kerndoelen na drie jaar na inwerkingtreding wordt geëvalueerd. Deze bepaling is bedoeld om ervoor te zorgen dat in een vroeg stadium duidelijk wordt hoe de nieuwe kerndoelen uitwerken in de praktijk van scholen en leraren, en of zij uitvoerbaar, doelmatig en werkbaar zijn. Het gaat om een stelselwijziging waarvan de feitelijke effecten pas zichtbaar worden wanneer scholen daadwerkelijk met de nieuwe kerndoelen, methodes en leerlijnen werken. Een wettelijke evaluatie na drie jaar waarborgt dat eventuele knelpunten tijdig en zorgvuldig kunnen wordenesignaleerd, zodat indien nodig vroeg bijsturing kan plaatsvinden. De keuze voor een termijn van drie jaar sluit aan bij ervaringen met eerdere onderwijswetgeving. Bij verschillende veranderingen in het onderwijs, zoals de implementatie van de Wet Kwaliteit VO, Passend Onderwijs en de Wet Beroep Leraar, bleek dat de belangrijkste uitvoeringsproblemen al binnen de eerste jaren na invoering zichtbaar werden. Dit beeld wordt bevestigd in de rijksbrede Handreiking Wetsevaluaties, waarin wordt gesteld dat de meeste uitvoerings- en doeltreffendheidsproblemen doorgaans binnen twee tot drie jaar optreden. Scholen vertalen nieuwe wettelijke verplichtingen namelijk relatief snel naar hun onderwijspraktijk, waardoor eventuele organisatorische, didactische of financiële knelpunten al binnen deze periode aan het licht komen. Een evaluatie na drie jaar is daarom volgens indienen een noodzakelijke en proportionele waarborg die de onderwijspraktijk niet onnodig belast. Deze vroege evaluatie is vooral noodzakelijk vanwege de introductie van nieuwe kerndoelen, waarbij in het bijzonder de nieuwe kerndoelen voor burgerschap een belangrijke rol spelen. Anders dan vakgebonden kerndoelen zijn burgerschapsdoelen normatief en waarde gericht van aard. Ze raken aan thema's zoals democratische basiswaarden, omgaan met verschillen en maatschappelijke verantwoordelijkheid, en worden in scholen met uiteenlopende identiteiten op verschillende manieren geïnterpreteerd en vormgegeven. Voor dergelijke kerndoelen is het van groot

datum 9 december 2025

blad 5

belang dat wordt onderzocht in hoeverre zij voldoende ruimte laten voor die diversiteit in de onderwijspraktijk en of scholen in staat zijn om hun eigen pedagogische en levensbeschouwelijke accenten te blijven aanbrengen. De mate waarin deze ruimte behouden blijft, is iets dat zich vrijwel direct manifesteert zodra scholen met de nieuwe kerndoelen gaan werken. Door de evaluatietermijn op drie jaar te stellen, wordt verzekerd dat het parlement tijdig inzicht krijgt in de werking van de herziening van de kerndoelen, inclusief de specifieke impact van de burgerschapsdoelen op scholen met verschillende profielen. Dit maakt het mogelijk om waar nodig tijdig bij te sturen, zodat de actualisering van het curriculum daadwerkelijk bijdraagt aan kwalitatief goed onderwijs zonder afbreuk te doen aan de pluriformiteit van het onderwijsstelsel.

Verworpen. Voor: SP, DENK en FVD.

Toevoegen artikel I, onderdeel B

Vervallen Artikel IV, onderdeel C

16 → 17 (Van der Plas) over het handhaven van de nahangbepalingen

Met dit amendement wordt voorgesteld om de thans in de Wet op het primair onderwijs en Wet voortgezet onderwijs 2020 opgenomen nahangbepalingen te handhaven, die het parlement het recht geeft om een algemene maatregel van bestuur (AMvB) met nieuwe of gewijzigde kerndoelen te doen vervangen door een daartoe strekkend wetsvoorstel. Indiener dient dit amendement in om de democratische controle op de vaststelling van kerndoelen in het funderend onderwijs te waarborgen.

Indiener is van mening dat de kerndoelen de kern vormen van het onderwijsprogramma voor miljoenen leerlingen en daarmee bepalend zijn voor de kennis, vaardigheden en waarden die aan toekomstige generaties worden meegegeven. Juist vanwege dit fundamentele belang is het essentieel dat de volksvertegenwoordiging altijd het laatste woord kan hebben over de inhoud van deze kerndoelen.

Het schrappen van de nahangbepalingen, zoals het kabinet voorstelt, betekent dat het parlement slechts indirect invloed kan uitoefenen via debatten of moties. Dat acht indiener onvoldoende. De mogelijkheid om een AMvB met kerndoelen tegen te houden is noodzakelijk om te voorkomen dat een kabinet zonder breed maatschappelijk en politiek draagvlak kerndoelen oplegt die niet aansluiten bij de praktijk, de regio of de wensen van ouders en leraren.

Indiener staat voor een overheid die dichtbij bestuurt, met oog voor regionale verschillen, tradities en de kracht van gemeenschappen. Het onderwijs is bij uitstek een terrein waar landelijke kaders en regionale invulling elkaar moeten versterken. De nahangbepalingen voorkomen dat de landelijke politiek of een kabinet van welke signatuur dan ook, kerndoelen gebruikt voor ideologische sturing of symboolpolitiek, zonder voldoende democratische controle. Dit sluit aan bij de visie van indiener dat beleid begrijpelijk, uitvoerbaar en eerlijk moet zijn, en dat burgers zich moeten kunnen herkennen in beleid, taal en bestuurders.

Met dit amendement kiest indiener voor herstel van vertrouwen, transparantie en democratische legitimatie bij de vaststelling van kerndoelen. Het parlementaire recht om kerndoelen bij wet te regelen, draagt bij aan het vertrouwen van burgers, ouders en leraren in het onderwijsbeleid en voorkomt dat besluiten over de inhoud van het onderwijs uitsluitend in de ministerraad worden genomen.

Ingetrokken.

Artikel IV, onderdeel A, artikel 2.13, vierde lid, onderdeel g

12 (Ceder) over aandacht besteden aan financiële geletterdheid

Indiener meent het van groot belang is dat jongeren financieel geletterd zijn, dat laat de aanhoudende schuldenproblematiek onder jongeren wel zien. Uiteraard spelen ouders hierbij een grote rol. Ook in het onderwijs dient er echter aandacht voor te zijn. Als jongeren vroeg leren op een goede manier met geld om te gaan, helpt dat om (later) te voorkomen dat ze in de schulden terechtkomen. In de (concept)kerndoelen is er al aandacht voor financiële geletterdheid. Indiener hecht er waarde aan om dat ook expliciet in de wettekst te verankeren.

Ingetrokken.

datum 9 december 2025

blad 6

Moties

26 → 33 (Moorman c.s.) over leesbevordering in de lerarenopleiding en onder leraren
Aangenomen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, 50PLUS, PvdD, Volt, D66, DENK, CDA, VVD, SGP, ChristenUnie, JA21 en PVV.

27 (Moorman c.s.) over een toegankelijke bibliotheekvoorziening in elke school in het funderend onderwijs
Aangenomen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, 50PLUS, PvdD, Volt, D66, DENK, VVD, SGP, ChristenUnie, JA21, FVD en PVV.

28 (Kisteman) over onderzoeken hoe artikel 1 van de Grondwet altijd voorrang kan krijgen bij de invulling van burgerschapskerndoelen
Verworpen. Voor: SP, 50PLUS en VVD.

29 → **34** (Kisteman) over onderzoeken hoe kan worden gewaarborgd dat gelijke behandeling nooit kan worden geschonden door de levensbeschouwelijke richting van een school
Aangenomen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, 50PLUS, PvdD, Volt, D66 en VVD.

30 (Van der Plas) over scholen in de regio's en in Caribisch Nederland voldoende ruimte geven voor eigen invulling van het curriculum
Verworpen. Voor: SP, DENK, SGP, ChristenUnie, JA21, BBB en FVD.

31 → **35** (Boomsma c.s.) over voldoende tijd voor leraren voor het nakijken van schrijfopdrachten
Aangenomen. Voor: SP, GroenLinks-PvdA, 50PLUS, PvdD, Volt, D66, DENK, VVD, de SGP, ChristenUnie, JA21, FVD en PVV.